

Bruine Bank in Noordzee wijst geologen weg naar prehistorisch leven

(Overgenomen uit de pers)

Halverwege Katwijk en het Engelse Lowestoft, praktisch midden tussen Nederland en Engeland, hebben vissers uit Katwijk, Goedereede, Scheveningen en IJmuiden bewezen dat het gebied van de Noordzee eens bewoond is geweest. Op 'n bepaalde plaats bij de zogenaamde Bruine Bank vissen ze grote hoeveelheden botten op, die afkomstig zijn van prehistorische dieren. Doch wat belangrijker is: tussen al deze botten zijn er, die door mensenhanden eens zijn bewerkt tot soms prachtige bijlen. Toen eenmaal deze voor de wetenschap zo belangrijke vondsten bekend werden, hebben geologen en historici afspraken met de vissers gemaakt. Deze houden in, dat de sleepnetvissers de in de netten aanwezige botten verzamelen, in kistjes doen en in IJmuiden aanvoeren. Daar worden ze zo'n drie maanden bewaard en dan opgehaald door drs. G. Kortenhout. De vissers krijgen dan enkele tientjes voor zo'n kistje botten. Zit er een door mensenhanden van bot gemaakt werktuig in, dan wordt dat extra betaald. De gewone botten gaan naar het Museum voor Geologie en de bewerkte stukken naar het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden, waar drs. L. P. Louwe Kooijmans er zich over ontfermt. Per drie maanden worden zo'n 20 kistjes met botten aangevoerd. Op zichzelf is dit alles voor de leek beslist geen spectaculaire zaak. Het wordt echter belangrijk als de wetenschap op een bepaald moment tot de slotsom komt, dat de huidige Noordzee eens bewoond is geweest. Bovendien krijgt men door deze bottenaanvoer nu een beeld van de fauna van het eens bewoonde gebied. 'Op de bodem van de Noordzee ligt Nederlands oudste geschiedenis', meent drs. Louwe Kooijmans.

BIJZONDER

De plaats - De Bruine Bank - waar de botten in de netten komen is voor onze geologen een bijzondere plaats. Vooral in de wintermaanden vissen de sleepnetvissers in een daar lopende geul, die zo'n 50 m. diep is. Het water blijft in deze geul langer warm dan in de rest van de Noordzee. Rondom deze geul ligt 20 m onder water een plateau veen, die door de stroom langzaam afkalft in de geul. Dit materiaal nu halen de vissers op in hun netten. De duizenden dierlijke botten liggen in het veenpakket en komen langzaam in de geul terecht.

Drs. Louwe Kooijmans: 'Het is duidelijk, dat in ieder geval de werktuigen afkomstig zijn van bijvoorbeeld een kampplaats. U moet niet vergeten de bevolking die deze werktuigen van dierlijke botten maakte, leefde van de jacht; leidde dus een zwerfend bestaan. Zo'n kampplaats is beslist niet groter geweest dan enkele tientallen vierkante meters'. De grootste moeilijkheid is nu om de juiste plaats van zo'n kamp-plek vast te stellen, omdat de vissers enkele tientallen kilometers hun netten door de geul heen trekken. Er wordt met de gedachte gespeeld om duikers eens de bodem te laten onderzoeken. Hierover is al eens een contact geweest met de duikersvereniging Baracuda in Den Haag, maar vast omliggende plannen voor zo'n onderzoek zijn er nog niet.

In ieder geval heeft men zeer veel medewerking van het Rijksinstituut voor het

Visserijonderzoek gekregen. Dit instituut heeft vorig jaar een visserijonderzoekingsvaartuig laten bouwen, dat waarschijnlijk ook grote mogelijkheden heeft voor juist dit belangrijke historische onderzoek. In december 1966 kwam de eerste vondst uit de netten in handen van de wetenschapsmensen. Men kon er weinig van zeggen. Dat duurde tot december 1968. Toen kwam een prachtige benen spitsbijl (de Duitsers zeggen een Spitzhacke) aan wal. Toen was het hek van de dam. Hier was het eerste bewijs, dat de Noordzeebodem eens bewoond is geweest. Later kwamen nog meer bijlresten naar de wal.

Na een diepgaande studie kwam men tot de conclusie, dat op de Noordzeebodem mensen van de zogenaamde Maglemosecultuur hebben gewoond, zo genoemd naar een dorpje in Denemarken, waar dezelfde vondsten zijn gedaan. Op het Nederlandse vasteland had men inmiddels ook iets van deze cultuur gevonden: een pijlpunt in de omgeving van Emmen. Ook was zo'n vondst bekend uit Norfolk in Engeland. De huidige vondsten op de Noordzeebodem zijn dus een duidelijke contactvondst, d.w.z. er is een verbinding tussen de vindplaatsen in Engeland en Denemarken. De Bruine Bank ligt net op de rand van het zogenaamde Nederlands Continentaal Plat.

Ruim 95 percent van de botten dateren uit het hartje van de ijstijd dus zo'n 20.000 tot 30.000 jaar voor het begin van onze jaartelling. Deze botten zijn afkomstig van de mammoet, de wolharige neushoorn en de steppewisent. Het gaat nu echter om het kleinste percentage botten. Deze dateren uit de tijd, dat de ijskap ging smelten, dus zo'n 8000 tot 9000 jaar voor Christus. De botten uit deze periode zijn afkomstig van de oeros, het edelhert en het wilde zwijn. Een duidelijk andere dierenbevolking. Van deze laatste categorie botten en voornamelijk van die van de oeros, zijn de nu gevonden benen werktuigen gemaakt.

Aanvankelijk stond men voor het probleem, dat de botten van de oeros en die van de steppewisent praktisch gelijk waren en nauwelijks van elkaar te onderscheiden. Door vergelijkingen kwam men er achter, dat de werktuigen gemaakt waren van botten van de oeros.

Deze dieren schijnen te hebben geleefd op de zeer grote veenstrook, die voor onze kust in noordelijke richting loopt naar Denemarken.

Tot nog toe heeft men zuidelijk van de Bruine Bank geen vondsten gedaan, wat zou kunnen inhouden dat onze Rijn eenmaal rechtstreeks in verbinding heeft gestaan met de Engelse Thames.

Tot nog toe was voor het Noordzeegebied geen menselijke bewoning aangetoond. Dank zij echter onze Noordzeevissers heeft de wetenschap nu concrete bewijzen in handen.

Of we overblijfselen van de toen levende mens op ons vasteland en met name in onze kuststrook kunnen aantreffen, is tot nog toe een open vraag. Als er inderdaad dergelijke overblijfselen liggen, bevinden ze zich op enkele tientallen meters diep. De wetenschap is nu afhankelijk van de oplettendheid en nauwgezetheid van de Katwijkers, Scheveningers en de vissers van Goeree en IJmuiden.